
CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629-35-69; 628-37-04
693-46-92, 625-76-23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629-40-89

INTERNET <http://www.cbos.pl>
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/33/2009

PORTRET INTERNAUTY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2009

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

WSTĘP

Korzystanie z internetu stało się w ostatnich latach istotnym wyznacznikiem pozycji społecznej. W miarę jak życie społeczne i ekonomiczne przenosi się do sieci, możliwość i umiejętność korzystania z internetu są warunkiem pełnego w nim uczestnictwa. Kompetencje cyfrowe, rozumiane jako umiejętność korzystania z nowoczesnych technologii zapewniających dostęp do zasobów sieci, decydują m.in. o jakości życia, mobilności, możliwościach rozwoju zawodowego. Pojawił się nowy wymiar zróżnicowania społecznego – wykluczenie cyfrowe (lub podział cyfrowy, z ang. *digital divide*), czyli podział społeczeństwa na osoby z dostępem do sieci internetowej i nowoczesnych form komunikacji oraz na osoby bez takich możliwości lub nieposiadające niezbędnych umiejętności.

W ostatnich miesiącach liczba korzystających z sieci internetowej przynajmniej raz w tygodniu zbliżyła się do połowy dorosłych Polaków. Oznacza to, że jeżeli weźmiemy pod uwagę wszystkich mieszkańców Polski (także dzieci i młodzież), to okaże się, że z sieci korzysta większość Polaków. Przy tej okazji sporządziliśmy portret internauty, którego rewersem jest portret wykluczonego cyfrowo. W raporcie uwzględniamy następujące wymiary: strukturę społeczną (wiek, płeć, wykształcenie, aktywność zawodową, miejsce zamieszkania), poglądy polityczne (preferencje partyjne, zainteresowanie polityką, zaufanie do polityków, ocenę instytucji politycznych), a także wskaźniki religijności.

Aby uzyskać odpowiednie liczebności respondentów, połączyliśmy wyniki badań z czterech sondaży¹. W każdym z nich zadaliśmy identyczne pytania.

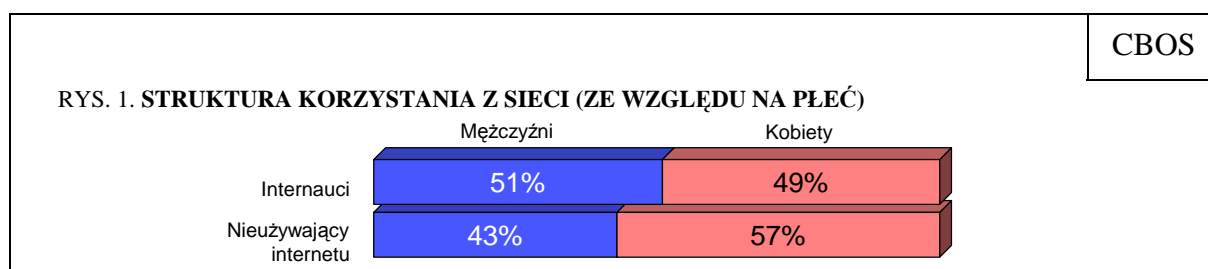
¹ Wykorzystano wyniki sondaży „Aktualne problemy i wydarzenia” (221–224) realizowanych przez CBOS od października 2008 do stycznia 2009 roku. Łączna liczebność próby wyniosła 4257 osób. Raport „Portret internauty” jest wspólnym przedsięwzięciem CBOS i Gazeta.pl. Projekt prowadzą dr Michał Wenzel i Michał Feliksiak z CBOS oraz Piotr Toczyski z Gazeta.pl (Zespół Badań i Analiz). Do wyników odnieśli się eksperci zaangażowani w takie projekty badawcze jak: Diagnoza Społeczna, Megapanel PBI/Gemius, Diagnoza internetu oraz inne badania polskich internautów prowadzone w ostatnich latach m.in. na Uniwersytecie Warszawskim, w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej oraz w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Wyniki badania skomentowali praktycy z branży interaktywnej. Głównym partnerem prasowym badania CBOS i Gazeta.pl jest „Gazeta Wyborcza”, która prowadzi akcję „Chcę internet” (wyborcza.pl/chceinternet). Wyniki omawianych badań wraz z komentarzami ekspertów zostały zebrane w raporcie „Portret internauty” dostępnym na stronie Badania.Gazeta.pl.

STRUKTURA SPOŁECZNA

PŁEĆ

Płeć jest jednym z czynników, które w pewnym, ale tylko niewielkim stopniu różnicują korzystanie z sieci. Użytkowników internetu jest relatywnie więcej wśród mężczyzn – 53% z nich korzysta z sieci, niż wśród kobiet, z których 45% to internautki.

Strukturę obu grup ze względu na płeć prezentuje poniższy rysunek. Widać, że nieco ponad połowę dorosłych internautów stanowią mężczyźni, natomiast wśród niekorzystających z sieci przeważają kobiety².

WIEK

Czynnikiem, który znacznie wyraźniej dzieli dorosłych Polaków, jeśli chodzi o kompetencje cyfrowe, jest wiek. Im młodszy badani, tym większa szansa, że są wśród internautów, natomiast im starsi, tym większe prawdopodobieństwo, że znajdują się w grupie nieuzyskujących internetu. Przeciętny wiek ludzi dorosłych niekorzystających z sieci wynosi 56 lat, a średni wiek dorosłych internautów to 35 lat.

Tabela 1

Wiek	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
18–24 lata	89	11
25–34	73	27
35–44	59	41
45–54	43	57
55–64	26	74
65 lat i więcej	6	94
Średnia	35 lat	56 lat

² W niektórych sytuacjach prezentując wyniki stosujemy „podwójne” procentowanie, np. pokazujemy, jaki odsetek kobiet korzysta z sieci, ale także jaki jest ich procentowy udział w grupie internautów i nieuzyskujących sieci. Taka forma przedstawienia danych umożliwia bardziej precyzyjne odwzorowanie struktury i specyfiki tzw. podziału cyfrowego, czyli kształtującego się podziału społeczeństwa na użytkowników sieci i na tych, którzy ze względu na brak umiejętności lub też z innych przyczyn nie korzystają z internetu.

Warto sprawdzić, jak kształtuje się korzystanie z sieci, jeśli uwzględnimy jednocześnie płeć i wiek badanych. Wśród osób najmłodszych, a także wśród mających od 35 do 54 lat kontakt z internetem jest tak samo powszechny w grupie mężczyzn, jak i w grupie kobiet. Pewne różnice można dostrzec w dwóch pokoleniach: wśród mających od 25 do 34 lat i od 55 do 64 lat. Mężczyźni będący w tym wieku nieco częściej niż kobiety korzystają z internetu. Najstarsi badani (powyżej 65 lat) niezależnie od płci używają sieci tak samo sporadycznie.

Tabela 2

Wiek	Internauci		Nieużywający internetu	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
	w procentach			
18–24 lata	91	87	9	13
25–34	77	70	23	30
35–44	61	59	39	41
45–54	43	44	57	56
55–64	30	22	70	78
65 lat i więcej	7	5	93	95
Średnia	35 lat	35 lat	54 lata	57 lat

Podsumowując warto zaznaczyć, że przeciętny wiek internautów jest taki sam wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet (35 lat).

WYKSZTAŁCENIE

Korzystanie z sieci jest niemal powszechne wśród osób z wyższym wykształceniem. Zarówno w grupie mających wykształcenie wyższe z dyplomem magistra, jak i wśród tych, którzy ukończyli studia z tytułem inżyniera lub licencjata, zdecydowana większość używa internetu (po 85%). W sieci bywa również ponad połowa ludzi mających wykształcenie średnie bądź pomaturalne lub policealne. Natomiast stosunkowo niski odsetek internautów (35%) jest wśród ankietowanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Pozostałe kategorie są dość specyficzne, bo silnie związane z wiekiem respondentów. Ankietowani mający wykształcenie gimnazjalne to ludzie młodzi, a tym samym niemal powszechnie korzystający z internetu (93%). Natomiast osoby, które mają wykształcenie podstawowe lub nie ukończyły podstawówki, to najczęściej najstarsi badani i, co w dużej mierze z tym związane, zaliczający się przeważnie do grona nieinternautów.

Tabela 3

Wykształcenie	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Nieukończone podstawowe	11	89
Podstawowe	9	91
Gimnazjalne	93	7
Zasadnicze zawodowe	35	65
Średnie ogólnokształcące bez matury	52	48
Średnie ogólnokształcące z maturą	73	27
Średnie zawodowe bez matury	53	47
Średnie zawodowe z maturą (technikum lub liceum zawodowe)	63	37
Pomaturalne lub policealne	69	31
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty	85	15
Wyższe z tytułem magistra lub doktora	85	15

Strukturę wykształcenia badanych należących do obu grup prezentuje poniższa tabela. Wśród nieuzywających sieci dominują osoby z wykształceniem podstawowym, natomiast wśród użytkowników internetu przeważają ludzie mający wykształcenie średnie lub policealne.

Tabela 4. Struktura internautów i nieinternautów ze względu na wykształcenie

Wykształcenie	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Podstawowe	4	40
Gimnazjalne	9	1
Zasadnicze zawodowe	18	32
Średnie lub policealne	45	23
Wyższe	24	4

O ile w przypadku najmłodszych ankietowanych używanie internetu jest głównie funkcją wieku, o tyle wśród starszych pokoleń bardziej istotną rolę odgrywa czynnik wykształcenia. Warto zwrócić uwagę na fakt, że osoby najstarsze niekorzystające z sieci mają najczęściej wykształcenie podstawowe, natomiast w odpowiadających im grupach internautów bardziej charakterystyczne jest wykształcenie średnie lub nawet wyższe.

Tabela 5

Wiek	Wykształcenie									
	internauci					nieużywający internetu				
	podstawowe	gimnazjalne	zasadnicze zawodowe	średnie lub policealne	wyższe	podstawowe	gimnazjalne	zasadnicze zawodowe	średnie lub policealne	wyższe
	w procentach									
18–24 lata	3	31	8	52	7	22	16	33	26	3
25–34	5	0	19	40	36	19	0	48	30	3
35–44	4	0	30	40	26	26	0	52	21	2
45–54	4	0	23	46	27	26	0	49	24	2
55–64	6	0	18	46	31	40	0	31	24	5
65 lat i więcej	15	0	15	35	35	62	0	11	21	6

Między kobietami i mężczyznami istnieją pewne różnice w korzystaniu z sieci ze względu na poziom wykształcenia. Dotyczą one osób mających wykształcenie zasadnicze zawodowe, a także średnie lub policealne. W wymienionych grupach internautami częściej są mężczyźni. Na pozostałych poziomach posiadanie kompetencji cyfrowych jest niezależne od płci.

Tabela 6

Wykształcenie	Internauci		Nieużywający internetu	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
	w procentach			
Podstawowe	11	8	89	92
Gimnazjalne	94	93	6	7
Zasadnicze zawodowe	41	27	59	73
Średnie lub policealne	72	58	28	42
Wyższe	86	84	14	16

PRACA ZAROBKOWA

Z internetu korzysta większość osób pracujących w pełnym i niepełnym wymiarze czasu (po 67%), a także ponad połowa zatrudniających się dorywczo (53%). Wśród badanych, którzy nie pracują, dwie trzecie stanowią osoby nieużywające sieci (67%).

Tabela 7

Czy obecnie pracuje Pan(i) zarobkowo?	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
Tak, w pełnym wymiarze czasu	67	33
Tak, w niepełnym wymiarze czasu	67	33
Tak, dorywczo	53	47
Nie	33	67

W jakich grupach społeczno-zawodowych przeważają internauci, a w jakich osoby nieużywające sieci? Wśród specjalistów, kadry kierowniczej, pracowników administracyjno-biurowych i techników, jak również wśród prowadzących własną działalność gospodarczą internauci stanowią przeważającą większość. Z internetu korzysta także dwie trzecie pracowników usług oraz ponad połowa robotników wykwalifikowanych. Posiadanie kompetencji cyfrowych jest relatywnie rzadsze wśród rolników i robotników niewykwalifikowanych. W każdej z tych grup zdecydowanie przeważają osoby nieużywające internetu.

W analizowanych kategoriach osób biernych zawodowo używanie sieci jest przede wszystkim zależne od wieku. Co za tym idzie, w grupie uczniów oraz studentów korzystanie z internetu jest niemal powszechne, a wśród emerytów i rencistów – sporadyczne.

Tabela 8

Grupy społeczno-zawodowe	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
Dyrektorzy, kadra kierownicza	82	18
Specjaliści z wyższym wykształceniem	91	9
Pracownicy administracyjno-biurowi i technicy	81	19
Pracownicy usług	65	35
Robotnicy wykwalifikowani	52	48
Robotnicy niewykwalifikowani	36	64
Rolnicy	26	74
Pracujący na własny rachunek	81	19
Uczniowie i studenci	97	3
Renciści	12	88
Emeryci	13	87
Bezrobotni	42	58
Gospodynie domowe i inni niepracujący	48	52

WARUNKI MATERIALNE

Kondycja materialna gospodarstw domowych wpływa w pewnym stopniu na to, czy ich członkowie korzystają z internetu. Większość oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą stanowią internauci (69%). Wśród tych którzy przyznają, że ich sytuacja materialna jest średnia, ponad połowa (58%) nie używa sieci, a wśród najgorzej sytuowanych tylko co czwarty (26%) bywa *online*.

Jak pokazuje poniższa tabela, wśród internautów niewielu jest takich, którzy swoją sytuację materialną opisują negatywnie – przeważnie oceniają ją jako dobrą, podczas gdy nieużywający sieci to z reguły osoby postrzegające własne warunki bytowe jako średnie.

Tabela 9

Ocena własnych warunków materialnych	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Złe	11	31
Średnie	36	47
Dobre	52	22

Niezależnie od wieku, sytuacja materialna użytkowników sieci jest lepsza niż osób niekorzystających z internetu.

Tabela 10

Wiek	Ocena własnych warunków materialnych					
	internauci			nieuzywający internetu		
	złe	średnie	dobrze	złe	średnie	dobrze
	w procentach					
18–24 lata	11	30	59	23	39	39
25–34	8	34	57	25	50	25
35–44	12	40	48	31	48	21
45–54	17	42	41	36	45	19
55–64	9	44	47	33	46	21
65 lat i więcej	14	47	39	30	48	22

O dochody – zarówno indywidualne, jak i przypadające na osobę w gospodarstwie domowym – pytaliśmy na dwa sposoby. Po pierwsze prosiliśmy ankietowanych o samodzielne podanie uzyskiwanej kwoty, natomiast jeśli nie potrafili jej określić, prosiliśmy o wskazanie odpowiedniego przedziału, w którym mieszczą się ich zarobki.

Dochody internautów są przeciętnie wyższe niż badanych niekorzystających z sieci. Na podstawie odpowiedzi ankietowanych, którzy samodzielnie podali kwotę uzyskiwanych dochodów, obliczyliśmy ich medianę. Dla internautów wynosi ona 1600 złotych, a w przypadku niekorzystających z sieci jest o 600 złotych niższa, co oznacza że połowa nie-internautów uzyskuje dochody netto poniżej 1000 złotych. Odrębną grupą o zupełnie innej specyfice są osoby deklarujące brak dochodów. To przeważnie młodszy badani, stąd też ich stosunkowo znacząca obecność w grupie użytkowników internetu.

Tabela 11

Dochody indywidualne	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Do 750 zł	9	28
Od 751 do 1000 zł	9	22
Od 1001 do 1450 zł	11	21
Od 1451 do 2000 zł	23	13
Powyżej 2000 zł	25	6
Brak dochodów	23	10

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć” i odmowy odpowiedzi

W najmłodszej grupie wiekowej dochody nie są czynnikiem, który różnicuje kompetencje cyfrowe, natomiast w przypadku pozostałych widać, że przeciętne zarobki użytkowników sieci są wyższe. Największe różnice w dochodach między korzystającymi a niekorzystającymi z internetu notujemy wśród badanych mających od 45 do 64 lat.

Tabela 12

Wiek	Mediany dochodów	
	internauci	nieuzywający internetu
	w złotych	
18–24 lata	1200	1200
25–34	1800	1200
35–44	1950	1200
45–54	1855	980
55–64	1600	851
65 lat i więcej	1450	1000

Badani nieuzywający internetu, którzy są w wieku od 45 do 64 lat, z reguły deklarują niskie dochody (do 750 złotych). Natomiast w analogicznych grupach wiekowych wśród użytkowników sieci dochody przekraczają przeważnie kwotę 1450 złotych.

Tabela 13

Dochody indywidualne	Internauci w wieku						Nieuzywający internetu w wieku					
	18–24 lata	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i starsi	18–24 lata	25–34	35–44	45–54	55–64	65 lat i starsi
Do 750 zł	12	6	6	12	7	5	20	22	22	31	35	25
Od 751 do 1000 zł	8	9	9	9	9	26	12	15	17	17	24	29
Od 1001 do 1450 zł	9	11	12	11	18	14	15	16	15	15	19	30
Od 1451 do 2000 zł	11	26	29	26	35	31	15	20	17	12	11	10
Powyżej 2000 zł	6	33	34	35	30	24	3	11	8	9	6	4
Brak dochodów	54	14	11	8	2	0	36	17	21	15	5	1

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć” i odmowy odpowiedzi

Jeśli wziąć pod uwagę dochody przypadające na osobę w gospodarstwie domowym, można zauważyć, że również i w tym przypadku są one przeciętnie wyższe w grupie internautów niż wśród osób niekorzystających z sieci. Dla tych pierwszych mediana dochodów wynosi 900 zł, a dla nieużywających internetu 780 złotych. Widać jednak wyraźnie, że rozbieżność w dochodach *per capita* jest mniejsza niż odnotowana w dochodach indywidualnych.

Największe różnice w poziomie kompetencji cyfrowych dotyczą dwóch grup – respondentów z gospodarstw o najniższych oraz najwyższych dochodach przypadających na osobę. Najmniej internautów jest w gospodarstwach o dochodach poniżej 500 złotych *per capita* (38%). Tam, gdzie wynoszą one od 501 do 1500 złotych, popularność internetu można określić jako umiarkowaną. Natomiast w gospodarstwach o dochodach wyższych niż 1500 złotych na osobę internauci stanowią już znaczną większość (74%).

Tabela 14

Dochody na osobę w gospodarstwie domowym	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
Do 500 zł	38	62
Od 501 do 750 zł	45	55
Od 751 do 1000 zł	42	58
Od 1001 do 1500 zł	46	54
Powyżej 1500 zł	74	26
Brak dochodów	44	56

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć” i odmowy odpowiedzi

WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI I ZRÓŻNICOWANIE REGIONALNE

Użytkownicy sieci to częściej mieszkańcy dużych miast, szczególnie największych aglomeracji, w których internauci stanowią blisko dwie trzecie dorosłych (65%). Stosunkowo najmniej korzystających z sieci jest na wsi (35%).

Tabela 15

Wielkość miejscowości zamieszkania	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
Wieś	35	65
Miasto poniżej 20 tys. mieszkańców	50	50
– od 20 tys. do 49 999	51	49
– od 50 tys. do 99 999	55	45
– od 100 tys. do 499 999	60	40
– 500 tys. i więcej	65	35

Ponieważ internauci to częściej mieszkańcy miast, ich odsetki w poszczególnych województwach są w pewnej mierze zależne od stopnia urbanizacji tych województw. Relatywnie najwięcej użytkowników internetu jest w województwie śląskim (56%), opolskim (55%), małopolskim (54%) i dolnośląskim (53%). Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że tylko dwa z nich – śląskie i dolnośląskie – odznaczają się ponadprzeciętną wartością wskaźnika urbanizacji, natomiast w przypadku pozostałych dwóch relatywnie mniej osób mieszka w miastach. Z internetu korzysta również co drugi mieszkaniec dobrze zurbanizowanego województwa zachodniopomorskiego (51%) i mazowieckiego (50%).

Najniższe odsetki internautów odnotowujemy w województwie kujawsko-pomorskim (36%), podlaskim (39%), świętokrzyskim (42%) i wielkopolskim (43%).

Tabela 16

Województwo	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Dolnośląskie	53	47
Kujawsko-pomorskie	36	64
Lubelskie	40	60
Lubuskie	47	53
Łódzkie	49	51
Małopolskie	54	46
Mazowieckie	50	50
Opolskie	55	45
Podkarpackie	46	54
Podlaskie	39	61
Pomorskie	49	51
Śląskie	56	44
Świętokrzyskie	42	58
Warmińsko-mazurskie	46	54
Wielkopolskie	43	57
Zachodniopomorskie	51	49

STRUKTURA KORZYSTAJĄCYCH Z INTERNETU W GRUPACH WIEKOWYCH

W dalszych analizach opinii i poglądów będziemy rozpatrywać odpowiedzi respondentów w podgrupach wyróżnionych ze względu na wiek i korzystanie z sieci internetowej. Zabieg ten jest konieczny, aby sprawdzić wpływ wieku na poglądy ankietowanych. Zarówno niektóre opinie, jak i korzystanie z internetu są silnie związane z wiekiem, aby więc wyodrębnić wpływ kompetencji cyfrowych na poglądy, trzeba niektóre analizy przeprowadzić osobno dla grup wiekowych.

Wyodrębniliśmy trzy kategorie wiekowe. Pierwsza to osoby młode, do 34 lat – w tej grupie jest 80% internautów. Druga grupa to osoby w wieku 35–50 lat – jest w niej 55% internautów, więc nieznacznie więcej niż wśród ogółu dorosłych Polaków. W grupie osób liczących 51 lat i więcej internauci stanowią 20%.

W poszczególnych grupach wiekowych internauci bardzo się różnią od niekorzystających z sieci pod względem wykształcenia i – w niewielkim stopniu – płci. Wśród młodych osób i respondentów po pięćdziesiątce kobiety stanowią większość niekorzystających z sieci, natomiast badani w średnim wieku jednakowo często korzystają z internetu bez względu na płeć.

Tabela 17

Płeć	Młodzi internauci	Młodzi niekorzystający internetu	Internauci w wieku 35–50 lat	Niekorzystający internetu w wieku 35–50 lat	Internauci w wieku 51 lat i starsi	Niekorzystający internetu w wieku 51 lat i starsi
	w procentach					
Mężczyźni	52	43	51	50	48	41
Kobiety	48	57	49	50	52	59

Kompetencje cyfrowe są bardzo silnie związane z osiągniętym poziomem wykształcenia. Internauci to ludzie zdecydowanie lepiej wykształceni. Zależność ta dotyczy wszystkich kategorii wiekowych.

W najmłodszej kategorii nieliczni niekorzystający z sieci to zwykle osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Liczna jest tam też grupa badanych, którzy zakończyli edukację na szkole podstawowej. Wyróżniliśmy osoby z wykształceniem gimnazjalnym, które najczęściej ciągle pobierają naukę i najczęściej korzystają z sieci.

Tabela 18

Wykształcenie	Młodzi internauci	Młodzi niekorzystający internetu	Internauci w wieku 35–50 lat	Niekorzystający internetu w wieku 35–50 lat	Internauci w wieku 51 lat i starsi	Niekorzystający internetu w wieku 51 lat i starsi
	w procentach					
Podstawowe	4	20	4	24	7	50
Gimnazjalne	16	4	0	0	0	0
Zasadnicze zawodowe	13	44	27	53	20	22
Średnie lub policealne	46	29	42	22	44	23
Wyższe	21	2	27	2	29	5

Internauci w wieku od 35 do 50 lat najczęściej legitymują się maturą, ale dość liczna grupa ma wyższe wykształcenie. Niekorzystający z sieci to w większości osoby po szkole zawodowej, a respondentów z wykształceniem podstawowym jest tyle samo, co ze średnim.

W najstarszej grupie wiekowej internauci mają najczęściej wykształcenie średnie, często – wyższe. Niekorzystający z internetu to przede wszystkim osoby, które ukończyły szkołę podstawową.

POGLĄDY POLITYCZNE

ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ

Internauci nieco częściej niż pozostali badani interesują się polityką, jednak – jeżeli porównywać zbiorowości niepodzielone na grupy wiekowe – różnice nie są duże. Większość internautów określa swoje zainteresowanie jako duże lub średnie, podczas gdy większość niekorzystających z internetu interesuje się polityką w niewielkim stopniu lub wcale się nią nie zajmuje.

Tabela 19

Zainteresowanie polityką	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Duże	13	10
Średnie	44	36
Niewielkie	26	28
Żadne	17	27

Siłę związku między korzystaniem z internetu a zainteresowaniem polityką widać, jeżeli rozpatrujemy zależności w podgrupach wyróżnionych ze względu na wiek. Wraz z wiekiem częstość korzystania z internetu maleje, natomiast zainteresowanie polityką – rośnie. Jednocześnie w każdej grupie wiekowej osoby korzystające z internetu są znacznie częściej zainteresowane polityką. Różnice są bardzo wyraźne. W każdej z grup wiekowych internauci przynajmniej dwukrotnie częściej wyrażają duże zainteresowanie życiem politycznym, częściej też określają je jako średnie, natomiast zdecydowanie rzadziej twierdzą, że w ogóle się tym nie interesują. Najbardziej zainteresowani wydarzeniami politycznymi są starsi internauci, najmniej – młodzi niekorzystający z sieci.

Tabela 20

Zainteresowanie polityką	Młodzi internauci	Młodzi nieużywający internetu	Internauci w wieku 35–50 lat	Nieużywający internetu w wieku 35–50 lat	Internauci w wieku 51 lat i starsi	Nieużywający internetu w wieku 51 lat i starsi
	w procentach					
Duże	8	3	14	7	26	12
Średnie	40	29	49	37	50	37
Niewielkie	30	32	25	33	16	25
Żadne	22	35	12	24	7	26

PREFERENCJE PARTYJNE

Internauci są – według własnych deklaracji – znacznie aktywniejsi politycznie niż pozostali badani. Większość z nich twierdzi, że na pewno wzięłaby udział w wyborach do Sejmu i Senatu, gdyby odbywały się w najbliższym czasie. Wśród osób nieużywających internetu co druga składa takie deklaracje.

Tabela 21

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ęła)by Pan(i) w nich udział?	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
Na pewno wziął(ęła)bym w nich udział	62	50
Nie wiem, czy wziął(ęła)bym w nich udział	16	18
Na pewno nie wziął(ęła)bym w nich udziału	21	32

Internauci różnią się od osób nieużywających internetu, jeżeli chodzi o preferencje partyjne w ewentualnych wyborach parlamentarnych. Blisko jedna trzecia ogółu internautów wybrałaby PO, a jedna dziesiąta – PiS, natomiast mniej osób z tej grupy głosowałoby na SLD i PSL. Poparcie dla PO wśród badanych niekorzystających z internetu jest o połowę mniejsze niż u internautów, natomiast pozostałe partie w obu grupach uzyskują zbliżone wyniki.

Tabela 22

Partie popierane w potencjalnych wyborach parlamentarnych	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
Platforma Obywatelska (PO)	30	16
Prawo i Sprawiedliwość (PiS)	10	11
Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD)	4	4
Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)	3	4
Inna partia	6	4
Trudno powiedzieć	10	11
Niezamierzający głosować w ewentualnych wyborach	38	50

Nieco inaczej przedstawiają się zróżnicowania, jeżeli wziąć pod uwagę jedynie wypowiedzi respondentów deklarujących udział w potencjalnych wyborach i mających określone preferencje. Tego rodzaju zabieg ogranicza analizę do prawdopodobnych wyborców. W tak zawężonych podgrupach zróżnicowania między internautami i pozostałymi osobami dotyczą trzech partii: PO, PiS i PSL.

Partią internautów jest PO – większość z nich oddałaby na nią głos. Pozostałe ugrupowania cieszą się niewielką popularnością. PO jest też najczęściej wybierana przez nieużywających internetu, ale różnice między PO a PiS są wśród nich znacznie mniejsze – wynoszą 12 punktów procentowych, wobec 38 punktów u internautów. Niekorzystający z internetu nieco częściej niż obecni w sieci głosowaliby też na PSL. Jeśli chodzi o SLD, różnic nie zanotowaliśmy.

Tabela 23

Partie popierane w ewentualnych wyborach parlamentarnych wśród osób deklarujących udział w ewentualnych wyborach i mających sprecyzowane preferencje partyjne	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
Platforma Obywatelska (PO)	57	41
Prawo i Sprawiedliwość (PiS)	19	29
Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD)	8	9
Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)	5	9
Inna partia	12	11

Przy analizie związku między preferencjami politycznymi a używaniem internetu trzeba kontrolować wiek internautów. Korzystanie z sieci jest silnie związane z wiekiem: wśród najmłodszych robią to niemal wszyscy, natomiast wśród najstarszych – jedynie nieliczni. Jednocześnie od wieku uzależnione są sympatie partyjne: potencjalni wyborcy PO są młodszy niż zwolennicy PiS. Warto więc sprawdzić, jak preferencje partyjne wiążą się z korzystaniem z sieci w poszczególnych kategoriach wiekowych. W ten sposób wyodrębnimy rzeczywisty wpływ kompetencji cyfrowych na sympatie partyjne.

PO ma przewagę nad PiS wśród internautów w każdej grupie wiekowej, można więc powiedzieć, że kompetencje cyfrowe mają wpływ na sympatię do tej partii niezależnie od wieku respondenta. Co więcej, poparcie dla PO wśród najstarszych internautów jest **większe** (33%) niż w młodszych kategoriach wiekowych. Poparcie dla PiS rośnie wraz z wiekiem, jednak nie jest związane z korzystaniem z sieci.

Zapowiadane przez nowego szefa SLD otwarcie na ludzi młodych nie przyniosło, jak dotąd, efektów. Partia ta cieszy się największym poparciem starszych respondentów, zarówno korzystających, jak i niekorzystających z sieci.

Tabela 24

Partie popierane w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Młodzi internauci	Młodzi nieużywający internetu	Internauci w wieku 35–50 lat	Nieużywający internetu w wieku 35–50 lat	Internauci w wieku 51 lat i starsi	Nieużywający internetu w wieku 51 lat i starsi
	w procentach					
PO	29 (61)	13 (44)	29 (55)	16 (45)	33 (52)	16 (40)
PiS	8 (16)	8 (26)	11 (21)	9 (26)	14 (21)	13 (31)
SLD	3 (7)	1 (3)	4 (7)	2 (6)	8 (12)	5 (11)
PSL	3 (5)	3 (10)	4 (7)	4 (12)	2 (3)	4 (9)
Inna partia	6 (11)	5 (17)	6 (11)	4 (11)	8 (12)	4 (10)
Trudno powiedzieć	11	9	9	13	9	11
Niezamierzający głosować w ewentualnych wyborach	41	60	38	51	27	48

W nawiasach – wskazania osób deklarujących udział w ewentualnych wyborach i mających sprecyzowane preferencje partyjne

LEWICA – PRAWICA

Poglądy polityczne mierzymy na siedmiostopniowej skali, której skrajnymi punktami są określenia: lewicowe i prawicowe. Od kilku lat w społeczeństwie zaznacza się zdecydowana dominacja poglądów prawicowych – obecnie samoidentyfikacja po prawej stronie skali jest przeszło dwukrotnie częstsza niż po lewej. Poglądy prawicowe i centrowe są deklarowane niemal równie często. Dotyczy to zarówno internautów, jak i osób niekorzystających z internetu.

Tabela 25

Poglądy polityczne (mierzone na skali 7-punktowej)	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
Lewica	15	12
Centrum	33	31
Prawica	35	31
Trudno powiedzieć	17	22

Przy rozpatrywaniu deklaracji w podziale na grupy wiekowe można zauważyć wyjątkowość najstarszych internautów. Mają oni najlepiej ukształtowane poglądy, stosunkowo rzadko też deklarują orientację centrową. Wybór środka skali jest czasem unikiem stosowanym przez respondentów niemających zdania dla udzielenia „bezpiecznej” odpowiedzi. Najstarsi internauci częściej niż inni deklarują zarówno poglądy prawicowe, jak i lewicowe.

Na drugim biegunie są nieliczni młodzi ludzie niekorzystający z sieci. Najczęściej nie mają oni wyrobionych poglądów politycznych.

Tabela 26

Poglądy polityczne (mierzone na skali 7-punktowej)	Młodzi internauci	Młodzi nieużywający internetu	Internauci w wieku 35–50 lat	Nieużywający internetu w wieku 35–50 lat	Internauci w wieku 51 lat i starsi	Nieużywający internetu w wieku 51 lat i starsi
	w procentach					
Lewica	13	9	16	12	22	13
Centrum	35	34	33	37	28	28
Prawica	31	19	37	27	42	34
Trudno powiedzieć	21	38	15	24	9	25

ZAUFIANIE DO POLITYKÓW

Zaufanie do polityków mierzone jest na jedenastopunktowej skali, której skrajne punkty są opisane z jednej strony jako głęboka nieufność (–5), z drugiej zaś jako pełne zaufanie (+5). W analizie posługujemy się łącznymi odsetkami badanych wyrażających zaufanie (wskazania punktów od +1 do +5), obojętność (0) lub nieufność (od –1 do –5) do poszczególnych polityków. W poniższej tabeli przedstawiliśmy stosunek do polityków zamieszczonych na liście we wszystkich czterech pomiarach, realizowanych od października 2008 roku do stycznia 2009 roku.

Zaufaniem wyraźnej większości dorosłych Polaków cieszyli się w omawianym okresie: premier Donald Tusk, były prezydent Lech Wałęsa oraz szef MSZ Radosław Sikorski. Około połowy ankietowanych deklaroowało zaufanie do marszałka Sejmu Bronisława Komorowskiego, a niewiele mniej – do wicepremiera Waldemara Pawłaka. Dużym zaufaniem cieszyło się dwóch liderów lewicy: były szef SdPI Marek Borowski i przewodniczący KP Lewica Wojciech Olejniczak.

Największą nieufność budzili wśród badanych prezes PiS Jarosław Kaczyński i prezydent Lech Kaczyński. Znacząca część dorosłych nie miała zaufania do szefa KP PiS Przemysława Gosiewskiego. Nieufność przeważała nad zaufaniem w stosunku do posła PO Janusza Palikota.

Ogólnie rzecz biorąc, różnice między internautami a pozostałymi respondentami dotyczą polityków najczęściej darzonych zaufaniem lub najczęściej traktowanych nieufnie. Internauci zwykle bardziej ufają liderom rankingu (Donaldowi Tuskowi, Lechowi Wałęsie i Radosławowi Sikorskiemu) i są bardziej nieufni wobec polityków niecieszących się

zaufaniem (Jarosława Kaczyńskiego, Lecha Kaczyńskiego i Przemysława Gosiewskiego). Od powyższej reguły są dwa wyjątki: uzyskujący dobre notowania Waldemar Pawlak cieszy się relatywnie większym zaufaniem niekorzystających z internetu, natomiast Janusz Palikot – internautów. Te różnice mogą być pochodną preferencji partyjnych: politycy uzyskujący korzystniejsze oceny internautów należą do PO (lub popierają tę partię), natomiast ci, do których relatywnie lepiej ustosunkowani są niekorzystający z sieci, są członkami PiS lub PSL albo wywodzą się z tych środowisk.

Tabela 27

Politycy	Zaufanie		Nieufność		Obojętność		Nieznajomość	
	I	N	I	N	I	N	I	N
	w procentach							
Donald Tusk	66	55	19	27	13	13	0	1
Lech Wałęsa	65	55	14	24	19	17	0	1
Radosław Sikorski	62	54	8	8	14	9	14	23
Bronisław Komorowski	53	47	13	14	18	13	13	20
Waldemar Pawlak	42	51	19	18	27	18	9	8
Marek Borowski	40	35	16	19	25	17	17	22
Wojciech Olejniczak	37	33	23	20	23	16	15	24
Grzegorz Schetyna	29	22	13	10	21	13	32	49
Janusz Palikot	28	18	37	36	16	12	15	29
Bogdan Klich	26	23	10	9	21	12	38	49
Lech Kaczyński	25	38	60	45	14	12	0	1
Bogdan Borusewicz	24	22	10	14	21	14	39	42
Katarzyna Hall	19	15	17	16	21	13	39	49
Jarosław Kaczyński	19	28	64	51	15	14	1	2
Grzegorz Napieralski	18	16	18	15	24	15	36	46
Przemysław Gosiewski	14	17	48	36	15	11	20	31

I – Internauci; N – Nieużywający internetu

Kolorem jasnoszarym zaznaczono oceny polityków częściej budzących zaufanie internautów lub rządziej budzących nieufność (różnice minimum 8 punktów procentowych)

Kolorem ciemnoszarym zaznaczono oceny polityków częściej budzących nieufność internautów lub rządziej budzących zaufanie (różnice minimum 8 punktów procentowych)

OCENY DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI POLITYCZNYCH

Instytucje polityczne (Sejm, rząd i prezydent) uzyskują w naszych badaniach w ostatnim czasie stosunkowo stabilne oceny. Bilans dotychczasowych dokonań rządu wypada na ogół dobrze, natomiast opinie o Sejmie i urzędzie prezydenta są bardzo krytyczne. Przewaga słabych notowań Sejmu jest trwałą cechą opinii publicznej: w ciągu ostatnich dziesięciu lat jedynie dwukrotnie, przez kilka miesięcy po wyborach (na przełomie lat 1998/1999 i 2007/2008), ocen dobrych było więcej niż złych. Inaczej jest z ocenami pracy

urzędu prezydenta: Aleksander Kwaśniewski prawie cały czas był przez większość Polaków dobrze oceniany, natomiast Lech Kaczyński uzyskał więcej ocen dobrych niż złych jedynie w ciągu pierwszych trzech miesięcy po zaprzysiężeniu.

Korzystanie z internetu mocno różnicuje oceny rządu, słabo – prezydenta, a prawie w ogóle nie jest związane z opiniami dotyczącymi Sejmu. Internauci zdecydowanie lepiej niż niekorzystający z sieci oceniają dotychczasowe dokonania rządu Donalda Tuska – większość uważa, że bilans wypada pozytywnie, podczas gdy wśród nieużywających internetu zaznacza się niewielka przewaga ocen negatywnych. Jeżeli chodzi o urząd prezydenta, to internauci częściej niż pozostali są krytyczni, jednak w obu grupach większość ma złe zdanie o jego działaniach.

Tabela 28

Oceny (wyników) działalności:	Internauci	Nieużywający internetu
	w procentach	
RZĄDU		
Dobra	54	39
Zła	33	44
PREZYDENTA		
Dobra	20	29
Zła	74	59
SEJMU		
Dobra	22	17
Zła	69	69

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

OCENY SYTUACJI GOSPODARCZEJ I POLITYCZNEJ

Internauci mają generalnie bardziej pozytywny obraz świata niż pozostali Polacy. Wyraźnie częściej dobrze oceniają różne aspekty sytuacji w Polsce. Przy ogólnych opiniach o sytuacji bieżącej dobre i złe oceny notujemy wśród nich jednakowo często, natomiast wśród pozostałych respondentów dominuje nastawienie negatywne. Jeżeli chodzi o oceny sytuacji gospodarczej, u internautów pozytywne opinie przeważają liczebnie nad negatywnymi, a u niekorzystających z sieci jest odwrotnie. Internauci lepiej oceniają też sytuację polityczną.

Tabela 29

Oceny poszczególnych dziedzin	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Ogólne oceny sytuacji bieżącej		
Dobra	44	26
Zła	43	58
Oceny sytuacji gospodarczej		
Dobra	34	19
Ani dobra, ani zła	42	42
Zła	22	34
Oceny sytuacji politycznej		
Dobra	14	9
Ani dobra, ani zła	39	35
Zła	44	50

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Dysproporcje pomiędzy internautami a nieuzywającymi internetu, jeżeli chodzi o oceny sytuacji bieżącej, utrzymują się niezależnie od wieku. W każdej grupie wiekowej osoby korzystające z sieci mają zdecydowanie bardziej pozytywny obraz tej sytuacji.

Tabela 30

Ogólne oceny sytuacji bieżącej	Młodzi internauci	Młodzi nieuzywający internetu	Internauci w wieku 35–50 lat	Nieuzywający internetu w wieku 35–50 lat	Internauci w wieku 51 lat i starsi	Nieuzywający internetu w wieku 51 lat i starsi
	w procentach					
Dobra	45	26	44	28	44	25
Zła	44	63	43	61	39	57
Trudno powiedzieć	11	11	13	11	17	18

RELIGIJNOŚĆ

Wskaźniki uczestnictwa w praktykach religijnych należą do bardzo stabilnych – większość dorosłych Polaków przynajmniej raz w tygodniu bierze udział w mszach, nabożeństwach czy spotkaniach religijnych. Można wprawdzie zaobserwować pewne różnice między internautami a osobami nieuzywającymi internetu (internauci praktykują nieco rzadziej), lecz są to w dużej mierze zależności pozorne, wynikające z nierównomiernego korzystania z sieci w poszczególnych grupach wiekowych. Przy rozpatrywaniu związku używania internetu z praktykami religijnymi w grupach wiekowych zależności widać jedynie wśród najmłodszych: młodzi niekorzystający z sieci częściej chodzą do kościoła niż internauci, stanowiący zdecydowaną większość osób do 34 roku życia. W pozostałych grupach wiekowych nie zaobserwowaliśmy związku.

Tabela 31

Udział w praktykach religijnych	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Kilka razy w tygodniu	4	7
Raz w tygodniu	46	55
Rzadziej niż raz w tygodniu	40	31
Nigdy	11	8

Tabela 32

Udział w praktykach religijnych	Młodzi internauci	Młodzi nieuzywający internetu	Internauci w wieku 35–50 lat	Nieuzywający internetu w wieku 35–50 lat	Internauci w wieku 51 lat i starsi	Nieuzywający internetu w wieku 51 lat i starsi
	w procentach					
Kilka razy w tygodniu	3	3	4	5	4	8
Raz w tygodniu	40	55	50	50	55	56
Rzadziej niż raz w tygodniu	44	37	38	40	27	27
Nigdy	12	6	7	7	13	9

Niezależnie od praktyk religijnych, zdecydowana większość Polaków uważa się za osoby religijne (choć jedynie nieliczni określają swoją religijność jako głęboką). Pomiedzy ogółem internautów a niekorzystającymi z sieci można zaobserwować nieznacznie częstsze deklaracje głębokiej wiary u nieuzywających internetu, jednak wynika to przede wszystkim z nierównomiernego korzystania z sieci w grupach wiekowych. Przy analizie uwzględniającej wpływ wieku efekty takie można zauważyć jedynie w grupie osób mających co najmniej 51 lat.

Tabela 33

Niezależnie od udziału w praktykach religijnych, czy uważa Pan(i) siebie za osobę wierzącą?	Internauci	Nieuzywający internetu
	w procentach	
Głęboko wierzącą	7	14
Wierzącą	85	83
Raczej niewierzącą	5	2
Całkowicie niewierzącą	3	1

Tabela 34

Czy uważa Pan(i) siebie za osobę wierzącą?	Młodzi internauci	Młodzi nieuzywający internetu	Internauci w wieku 35–50 lat	Nieuzywający internetu w wieku 35–50 lat	Internauci w wieku 51 lat i starsi	Nieuzywający internetu w wieku 51 lat i starsi
	w procentach					
Głęboko wierzącą	7	8	7	7	8	17
Wierzącą	85	89	86	90	83	80
Raczej niewierzącą	5	2	4	2	5	2
Całkowicie niewierzącą	3	1	3	1	3	1

Wśród czynników, które dzielą społeczeństwo polskie pod względem posiadania kompetencji cyfrowych, można wyodrębnić dwa najważniejsze – wiek i wykształcenie. Im młodszy są respondenci, tym większe prawdopodobieństwo, że o korzystaniu z internetu nie będą w istotnym stopniu decydowały inne aspekty, takie jak płeć, wykształcenie czy dochody. Można powiedzieć, że dla osób młodych kompetencje cyfrowe stanowią niejako naturalny składnik procesu socjalizacji i są nabywane niezależnie od innych cech decydujących o położeniu w strukturze społecznej. W przypadku starszych pokoleń kompetencje cyfrowe mają inną specyfikę i właściwie zawsze ich posiadanie jest zależne od aktywności poznawczej, a więc i pewnych umiejętności kognitywnych, które umożliwiają poruszanie się w sieci. Umiejętności te są silnie związane z wykształceniem. Zachodzi tu relacja zwrotna: osoby wykształcone łatwiej poruszają się w sieci, a jednocześnie korzystanie z różnych form internetowej aktywności może być czynnikiem sprzyjającym dalszemu rozwojowi tych umiejętności.

Przeprowadzone przez nas analizy pokazują znaczenie podziału cyfrowego jako niezależnej cechy różnicującej polskie społeczeństwo. Ujawnia się on szczególnie wyraźnie, kiedy kontrolując wpływ wieku porównujemy do siebie opinie internautów i nieinternautów. Niezależnie od wieku, użytkownicy internetu są na ogół bardziej zadowoleni niż nieobecni w internecie, mają też odmienne poglądy polityczne. Niejednokrotnie młodzi internauci i seniorzy korzystający z sieci mają ze sobą więcej wspólnego niż osoby w podobnym wieku, lecz różniące się kompetencjami cyfrowymi.

Opracowali

Michał FELIKSIAK

Michał WENZEL